

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Lectio sanctorum patru[m]. cap. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

Scholastica Theologia erutas, est, vt non vtatur concisis Theologiae concertationibus, aut obscuris scholae vocabulis, sed eas diligenter enucleatas, & ad communem quantum fas est, loquendi modum, intelligendique vsum redactas, populo exponat. Plurimum enim interest, Vtrum in Scholis ad viros eruditos, vel studiosos iuuenes disputatio habeatur, an in templo coram promiscua multitudine verba fiant: Quare oportebit ipsam sententiam referre ex aliquo V.g. D. Tho. articulo desumptam verbis dilucidis, & optime significantibus, eam dein de suis rationibus, scripturisque confirmare oratorio more, magis ad persuadendum, quam dialecticorum, ad disputandum: stylo adhibito concionibus accommodato, subtilitate, argumentorum, contortoque, ac spinoso sermone, gymnasijs relicto. Qui audierunt Concionantem Patrem Laynez, nostrae Religionis Praepositum generalem, testes sunt, eum res scholasticas tanta facilitate solitum in concionibus ad populum explanare; vt vel pueri perciperent; ego plane commendarem, Concionatoribus vt aliquem D. Thomae articulum in pulpitis tractarent, stylo tamen D. Chrysostomi, dilatando, adhibitis similibus, ac figuris varijs eloquenter, & acriter.

LECTIO SANCTORUM PATRUM . Cap. XI.

Qui vult proficere in hac concionandi facultate, debet multum olei, & laboris ponere in euoluendis ac legendis Sanctorum Patrum voluminibus, tam Graecorum, quam Latinorum, ex quibus non solum multum eruditionis colliget, sed etiam luculentissimos hauriet thesauros, quibus instructus, ac ditatus, erudite, ac facile, grauiiter, copiose, & efficaciter, de quacunque re proposita agere poterit. Horum porro vestigijs, & lucubrationibus omnino inhærere debemus multas ob causas, sunt enim in ijs quæ dicunt, ac docent admodum certi in expositione scripturarum valde fideles, in persuadendo efficaces, eorumque sermones ex vitæ sanctitate promanantes, huiusmodi sunt qui debeant, nobis proponi tamquam exëplar ad dicendum, & imitandum. Quo verò sit lectionis huius labor vtilior, hæc mihi adiumenta succurrunt, quæ etiam omnium librorum vtilium lectioni proderunt.

Primum, aio sedulum Concionatorem debere sacros libros, & Sanctorum Patrum volumina, vt cum Poëta loquar, nocturna versare manu, versare diurna, vt paret sibi opes sententiarum,

Modus legendi sanctos Patres cum fructu.
Primum documentum.

Cic.

rum, rerum, exemplorum in omni genere locutionum. Neque sit turpe nobis, ut ille dicebat librorum esse helluones, ut alij sunt cibariorum, & ut attentè non cursim, non oscitanter, nec carptim, sed cum diligentia à principio ad finem perlegamus. Atque adeò cum occurrunt aliqua utiliora repetenda est lectio, ut sicut cibos mansos, & penè liquatos deglutimus, ut coquantur facilius; Ita inter legendum eximia, non quasi cruda, & solida, sed multa iteratione molita, & veluti confecta.

Super ps.
118. serm.
18.

memoriæ, imitationique tradenda sunt. D. Ambr. afferens locum Pauli, debet, ait, sacerdos complecti eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere, subdit quod

Ad Tim. 4.

utique sollicitæ, atque intentæ meditationis est, non perfunctoriæ lectionis, & addit quod dicitur ad Tim. attendè lectioni, & doctrinæ, lectio enim frequens, nec intermissione aliqua desinita, doctrinæ munus operatur.]

Secundum.

Secundo Authorum diligenter habendus est delectus nimis optimus quisque primum, ac plurimum tenendus. Illud vero hic annotauerim, Cum primum aliquod opus in manus sumitur, authoris est perlegenda vita, quod valet ad intelligenda quæ is docet, & iusto pondere æstimanda, nam occasio scribendi, Aetas qua scriptum est opus, & alia id genus cognita, lectori quasi præferunt facem, ut iam non solum videatur sibi librum euoluere, sed etiam audire disputantem: Eodemque modo pondus habent tanto maius, minusvè dicta, prout illa dispar autoritas factorum commendat; Suaserim quoque codices assumi quam optimos, & scholijs, si quæ ædita in eos sunt, probatissimis illustratos, quæ pariter cum contextu legantur, cui rei vsui erit Antonij Posseuini apparatus facer, est autem hæc monitio eo necessaria magis, quod quædam in veterum scriptis occurrunt, quæ nondum eorum temporibus explicata satis, postea sancta Ecclesia declarauit, & sanxit.

Tertium documentum.

Tertio in materiæ argumentique delectu, & ordine lectionis videtur mihi utilius esse, ut prius incipiat legere eos Patres, & aliquos libros eorum, qui sacras literas explicant, quæ facile parabunt viam ad alia opera, in quibus certæ materiæ tractantur, quia ex scripturis solent multa, ex ijs quæ dicuntur, erui, ijsque confirmari, ut solidis argumentis. Rursum libri in quibus res morales docentur, videntur (ut plurimum) prius esse legendi, quam ij, qui dogmata, vel controuersias in Hæreticos, vel gentes disputant, quia ordo à facilioribus ad obscuriora

flora est magis secundum naturam. Item antea legenda volumina, in quibus loci communes Theologici agitantur, ut plerique sunt apud August. Hier. Greg. Bernar. Dam. & alios, quia hæc tractationes viam aperiunt ad alias, & ordo doctrinæ à communiõibus vult incipiendum esse, in horum autem lectione id putarem obseruandum, ut libris, qui vel scripturas diuinas, vel moralia tractant, magis immoretur lector, tanquam vtilioribus, & ad suam facultatem magis accomodatis, libros autem in quibus subtiliora Theologiæ disputantur, ad otium referret, & celerius percurrat.

Quarto optimum est, idque est in omni disciplina commune præceptum, ut popius multum, quam multa legantur, itaque inhaerendum est maxime vni scriptori, & ille penitus in nutrimentum, & quasi succum nostrum trahendus. Doctrina est, & consilium prudentissimi, hac in re Seneca, non esse per varios libros inconstanter errandum; vide Epist. ad Lucil. mixta, (inquit) lectio multorum authorum, & omnis generis voluminum habet aliquod vagum, & instabile, certis ingenijs immorari & innutiri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui ybique est, in peregrinatione vitam agentibus, hoc euenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. Nihil æquè sanitatem impedit; quam remedium crebra mutatio, fastidientis stomachi est multa degustare, quæ vbi varia sunt, & diuersa, inquinant, non alunt; & iterum lectio certa (inquit) prodest, varia delectat, qui quo destinauit peruenire vult vnã sequatur viam, non per multas vagetur, non ire istud, sed errare est, sed placet magis ex Ber. audire quam ex Seneca, ad fratres de monte Dei ait Certa lectio certis horis vacanda est, fortuita enim, & varia lectio, & quasi casu reperta, non ædificat, sed reddit animum instabilem, & leuiter admissa leuius recedit à memoria. Sed certis ingenijs immorandum est, & assuefaciendus animus, & de quotidiana lectione aliquid in ventrem memoriæ demittendum, est, quod fidelius digeratur.] iuuabit etiam prudens admonitio Isidori: Lectio (inquit) memoriæ auxilio indiget, quæ si fuerit naturaliter tardior, frequenti tamen meditatione acuitur, ac legendi assiduitate colligitur, sæpè proluxa lectio longitudo causa memoriæ legentis abstergit, quod si breuis sit, submoto libro sententia retrahitur in animo, tunc sine labore legitur, & ea quæ lecta sunt, recolendo, à memoria minimè excidunt.] & addit: Acceptabilior est sensibus lectio tacita, quam

ob mutatio
moro rnu
4. 2. 2. 2. 2.
8. 2. 2. 2. 2.
Quartum

Epist. 2. ad
Lucil.

Epist. 45.

Ber. ad fra-
tres de mon-
te Dei.

Lib. de st. b.
c. 14. ad
finem.

quam aperta, amplius enim intellectus instruitur, qua fido. robor
 legentis quiescit, & sub silentio lingua mouetur, nam clare le-
 gendo, & corpus lassatur, & uocis acumen obtunditur. *Quinto*
 Quinto nunquam fere in cer legendu ponendus est calamus:
 fluxa memoria est quicquid conseruatum vis, extipere in para-
 rum ad hanc rem uolumen ad sua quaque capita reuocato, ad
 tene constanter propositum, post aliquantum spatium, ingentis
 tibi non magno labore supelletilium comparabis. Noster Bea-
 tus Pater Ignatius uult, ut nostri, compendium aliquod collige-
 rum, de uirtutibus, de preceptis, &c. Sed prudentia est adhibe-
 da, non enim omnia scribenda sunt, eximia quaedam & illustria
 excerpantur, & iisdem uerbis si habeant quid notabile, alio-
 qui satis erit, indicato auctoris loco, rem summam perfum-
 gere. Ad hos locos communes parandos, maxime in initio uis-
 les sunt digressiones Chrysostomi in Epistolas Pauli, & sermo-
 nes ad populum Antiochenum, S. Basilij tractatus, Augustini
 psalmos, & serm de uerbis Apost. & de uerbis Do. sermones
 Sancti Bernardi in Cant. & alij eiusdem sermones, Moralium
 B. Gregorij, ac Dialogi, hystoriae Ecclesiasticae, ut & sanctorum
 Patrum fideliter scripta ab Athanasio, Hieronymo, Salpicio,
 Palladio, & alijs. Potuissent hic etiam adijcere indicem, uel
 catalogum locorum communium, in quem redigenda sunt om-
 nia, quae inter legendum occurrunt, ut singula in suas classes
 referantur, ut commodè, cum usus incidit inueniri possint, &
 methodum item assignare, secundam, quam ordinandi sunt hu-
 iusmodi tituli & conseribendum uolumen: Sed hunc laborem
 diligenter, & copiose executus est Laurentius a villa Vincen-
 tio, ut omnino mihi super sedendum sit: huius auctoris quatuor
 libros de formando Theologiae studio, moneo studiosum Con-
 uocatore, ut legat, multa enim inueniet cognita digna, quae
 auctor ille eruditè, piè, prudenterque pertractat.

Quintum do-
cumentum.

Const. p. 4.
cap. 8.
Locomm co-
muniu. r. us.

sa. e. 3. q. 2.

17. 1. q. 2.

in la. non
nom. de non
de. 1.

Sextu Colla-
tiones cum
alijs.

Quintaxat sensum breuiter exponentes, ita sperare facile ad peritiam diuinarum literarum quempiam breui peruenturum. A Tirone autem nihil ultra requiro, quam vt eius sacri libri quem legit, & conatur intelligere, ex aliquo graui, probatoque commentario interpretationem petat.

Septimo solet iure commendari inter laudatissima quaeque exercitia, quando in pauca contrahimus, quae ab alijs fufius docentur, & summa quaedam totius tractationis capita, in compendium redigimus, quod cum fructu fiet, praesertim cum in genere didascalico gratis aliqua thesis, ab aliquo erudito doctè absoluteque tractata, in manus nostras venit. Denique Octauo ex lectioe sanctorum Patrum etiam spiritum, dicensque modum animaduerrat singulorum, vt imitari possit. In Augustino acumen, in Hieronymo copiam sententiarum, & candorem, inique sermonis, in Gregorio modestiam prudentiamque ad omnes morales actiones, in Leone grauitatem, in Christostomo fufam, & aptissimam ad persuadendum eloquentiam, in Bernardo dulcedinem, ex quorum omnium, aliorumque quamuis varijs dicendi generibus, tanquam viuis coloribus concionem suam noster ecclesiastes, si scite omnia dispenfer, reddere illustrem poterit.

Septimum documentum. Compendia vtilia.

Notitia Cathedismi Canonum, linguarum & Phi. I. Capl. XII. Libera muniti perad.

Scholastica Theologia cognitio, quam in Concionatore paulo ante requirebamus, facile cum instruet, ad alia multa pernosceda, quae callere penitus debet. In his praecipue Cathedismi materiae namerantur, quae accurate & sapienter comprehensa sunt eo libro, qui dicitur Cathedismus ad parochos editus auctoritate Conc. Tridentini, qui piber debet esse Concionatori optimè cognitus, & loco multorum voluminum esse potest, praesertim dum pagos & oppida, euangelizando peragrat. Ea quoque quae ad fidei dogmata aduersus Hereticos confirmanda pertinent, habere perspecta debet, quae in suis conuersionibus examinat accurate Cardinalis Bellarminius, & alij saepe autem offeretur occasio, quam & ipse arripere libenter debet explicandi ea, quae ad doctrinam Christianam pertinent, quia certum est multos esse in populo, qui tali eruditione opus habent. Nam quamuis parochis proprie hoc munus iniunctum sit, & multis locis cathedisticae scholae diebus festis habeantur,

tur,